

Hvad bruger vi tiden til?

Et antropologisk blik på samtidsarkæologi

Brichet, Nathalia Sofie; Hastrup, Frida

Published in:
Arkæologisk Forum

Publication date:
2016

Document version
Peer-review version

Document license:
[Ikke-specificeret](#)

Citation for published version (APA):
Brichet, N. S., & Hastrup, F. (2016). Hvad bruger vi tiden til? Et antropologisk blik på samtidsarkæologi. *Arkæologisk Forum*, 35, 3-8.

Arkæologisk Forum

Nr.35
2016

Gæsteskrubent

Nathalia Brichet og Frida Hastrup* 3
Hvad bruger vi tiden til?
Et antropologisk blik på samtidsarkæologi

Ida Westh Hansen og Marianne Rasmussen Lindegaard* 9
"Det virker..."
Brugerundersøgelse af Danmarks Oldtid i Landskabet

Niels Algreen Møller* 16
Store datasæt i dansk arkæologi
– Semistore datamængder byder på store udfordringer

Tema: Samtidsarkæologi

Redaktionen 22
Samtidsarkæologi
udfordrer vores tids- og kulturarvsforståelse

Tim Flohr Sørensen* 23
I tidens fylde
– samtidslevn og arkæologiske de/formationsprocesser

Cornelius Holtorf and Anders Högberg* 31
The Contemporary Archaeology of Nuclear Waste.
Communicating with the future

Björn Olsen and Þóra Pétursdóttir * 38
Unruly Heritage:
Tracing Legacies in the Anthropocene

Anna S. Beck 46
Sporet og det arkæologiske materiale
Indtryk fra konferencen *On the trace. Passing, presence and the persistence of the past*, Københavns Universitet, 22.-23. september 2016

Theis Zetner Trolle Jensen 49
Why 3D?
Challenges and solutions with the use of 3D visualizations in archaeology

Thorbjørn Kolbo, Jens Ole Platz og Katrine Axlev 52
Vikingeborgen Borgring
En udstilling om alt det vi endnu ikke ved

*Fagfællebedømt artikel

Hvad bruger vi tiden til?

Et antropologisk blik på samtidsarkæologi

I denne artikel kaster vi et antropologisk blik på samtidsarkæologi ved at diskutere måder, hvorpå antropologiske analyser kan adressere tid, fortidige hændelser og historiske processer. Vi argumenterer for, at en radikal nutidsorientering er en afgørende kvalitet ved det antropologiske feltarbejde, hvis sigte det er løbende at generere sit materiale nu og her med henblik på at skabe nye forståelser, historier og forslag til mangeartede sammenhænge. En implikation af dette er, at uanset hvor 'historisk' et antropologisk materiale end måtte være, må det altid ses som samtidigt og ufærdigt, hvilket komplicerer en ide om fortidige (gamle eller nyere) objekter som nogle, der kan udgraves.

Hvad bruger vi tiden til, og hvordan kan vi forstå de spor, som tidligere menneskelige aktiviteter sætter sig i landskaber og i vores analyser? Hvordan skal vi begribe forskellige måder at tænke tid på, og hvordan forholder vi os, når felten rejser spørgsmål om tid? Med andre ord, på hvilke måder figurerer fortiden i vores studier? Disse spørgsmål udfordres vi selv jævnligt af i felten og i vores analyser fra diverse antropologiske feltarbejder rundt omkring i verden. Dette blandt andet fordi vores interessefelter altid på den ene eller anden måde er kontingente, det vil sige, at de er kommet til verden som resultat af i udgangspunktet vilkårlige relationer specificeret, opstået og forandret over tid. De færreste antropologer, selv de med interesse for helt aktuelle problemstillinger og nys opståede fænomener, vil formodentlig sige, at tidslige perspektiver er ligegyldige – både på grund af forskningsobjektets uundgåeligt historiske karakter, i den betydning vi forklarede ovenfor, og fordi vores samtalepartnere i felten på den ene eller anden måde forholder sig til og aktiverer en fortid. Nogle antropologer taler desuden om 'historisk antropologi' som en underdisciplin med rødder i 1980'erne, hvor faghistorie og antropologi rykkede tættere på hinanden, og hvor deres indbyrdes forhold blev diskuteret (Wolf 1982, Christiansen 1983, Sahlin 1985, K. Hastrup 1985). Under denne overskrift rettede antropologer blikket mod fortidige samfundsforhold og bedrev så at sige feltarbejde i historiske kilder, samtidig med at tidsforståelser og opfattelser af fortiden i de studerede samfund blev genstand for antropologisk analyse. I den amerikanske universitetstradition er arkæologi nogle steder klassificeret som én gren af antropologien, i tillæg til kulturanthropologi, lingvistisk antropologi og fysisk antropologi. I britisk og øvrig europæisk tradition

er de to fag dog oftest adskilte, men her bliver studier i såkaldt materiel kultur varetaget af såvel antropologer som arkæologer. Denne kombination ses fx i Daniel Millers arbejde (se fx 1987).

Det er ikke svært umiddelbart at få øje på såvel forskelle som ligheder mellem antropologers og arkæologers virke. I vores egen forskningspraksis har vi over årene samarbejdet med arkæologer i mange forskellige sammenhænge og har diskuteret vores fagligheder – hvilket blandt andet har kvalificeret denne artikel. Der er således fortsat meget gode grunde til at overveje og eksplicite krydsfelter mellem de to discipliner – om ikke andet så fordi disse naturligvis også relateres omskifteligt til hinanden. Og derfor har vi takket ja til invitationen til at skitsere vores brug af tid og kommentere arkæologers stigende interesse for samtiden med udgangspunkt i vores antropologiske faglighed i dette nummer af Arkæologisk Forum, der sætter fokus på samtidsarkæologi.

En af redaktørerne begrundede i en mail til os denne forespørgsel med, at "antropologer jo ofte beskæftiger sig med nutiden (muligvis min fordom)". Dette var en velkommen mulighed til konstruktivt at undersøge eventuelle 'fordomme' fagene i mellem. Det følgende er således både vores bud på, hvilke overvejelser samtidsarkæologi rejser for os som antropologer, og en udlægning af vores egen faglighed og de måder, vi forholder os til tidsligheder, historier, levn, udgravninger, ruiner og landskaber med menneskelige aftryk.

Tiden er nu og her

Hvis det som nævnt ovenfor er en fordom blandt nogle arkæologer, at antropologer især beskæftiger sig med

nutiden, er det én, som vi glædeligt omfavner. Dog ikke således, at vores interessefelt ikke må være ældre end et eller andet nyligt årstal, men derimod i den forstand at vores analyser altid udspringer fra og er i fortsat dialog med feltarbejderne. Disse feltarbejder, vil vi hævde, er altid nutidige, baseret på et her og nu – uanset hvor historisk-arkæologisk et materiale analyserne end inddrager. Med dette er det ikke vores hensigt blot at pege på det metodiske vilkår, at man – uanset disciplin – kun kan se på fortiden fra nutiden. Dette er indlysende, men vi mener det i en mere radikal forstand, nemlig at materialets kronologiske alder ofte er underordnet for vores antropologiske blik, der i stedet fokuserer på, hvad det er for nye og fremadrettede analyser, dette eller hint objekt kan give anledning til at tænke. Og her medfører det konstitutive feltarbejde i vores øjne en principiel åbenhed overfor hvilke som helst forbindelser mellem, hvad der er ens/andet, subjekt/objekt, gammelt/nyt. Blik og genstand er for sammenvævede til overhovedet at operere med disse skel. I antropologien har man diskuteret, hvorvidt man kan bedrive ordentlig antropologi i eget samfund, eller om det kræver en radikalt 'anden' og eksotisk kultur (se fx Lien 2015). Denne problemstilling kan måske lignes med spørgsmålet om, hvorvidt en stenøkse er et mere rigtigt og lødigt objekt for arkæologi end plasticnive. For os hviler begge disse antagelser om, hvad legitime genstande er, på en problematisk forestilling om, at forskningsobjektet er givet en gang for alle (om så aldrig så omskifteligt beskrevet og fortolket) snarere end afhængigt af et altid lejlighedsvist analytisk perspektiv, der skaber nye enheder. I den forstand mener vi, at forskningsobjektet altid er samtidigt og lige her, uanset dets oprindelse.

Det er helt sikkert ikke alle antropologer, der vil dele dette radikale nutidsperspektiv, men for os er det en bestemmende kvalitet ved det antropologiske feltarbejde, at det aktiverer og genererer sit materiale nu og her og hele tiden med henblik på at skabe nye forståelser, historier og forslag til sammenhænge. På den måde tænker vi antropologi som en kreativ videnskab på en meget gennemgribende måde – nemlig som en disciplin, der hele tiden skaber sit objekt på ny i en uafsluttelig felt. Skabelsen af objektet er altså ikke et spørgsmål om at opnå analytisk distance *efter* feltarbejdet, men foregår i en løbende og altid analytisk proces, der bestemmer, hvad der overhovedet bliver til vores materiale og produkt.

Dette betyder som nævnt ikke, at antropologer ikke ser 'tilbage'. Vi tegner tidslinjer, plotter hændelser ind, prøver at se årsagssammenhænge og mønstre, alt sammen i håb om at få overblik og fornemmelse for sociale processer, længerevarende som pludselige. Men efter lidt rumsteren med datoer og hændelser er det vores erfaring, at tidslinjen som kausal og irreversibel linje mister sin forklaringskraft og spændstighed, hvis den tænkes som en kortlægning, der står alene som en given og ekstern strukturerende faktor.

Den første af vores reservationer ved tidslinjen er, at vi kan komme til at glemme, at denne også er en menneskeskabt frembringelse. At fremstille en tidslinje som noget, der er universelt givet og lægger sig udenpå det undersøgte materiale er altså i vores øjne et bestemt perspektiv på verden (Brichet, under udgivelse). Den australske videnskabsfilosof Helen Verran har udfoldet dette perspektiv i sin kritik af det forestillede universelle ved numeriske værdier; her viser hun, at tal har nogle særlige virkningsfulde egenskaber, der skaber det, de tæller (2001).

Dette fører os til den anden og relaterede reservation, som er, at vi med en ide om tid som en ydre målestok for feltmaterialet overser det generative potentiale, der er ved ethvert møde mellem forsker og felt – et møde, som kredser rundt om det forskningsobjekt (som sagtens kan inkludere en tidslinje), vi har valgt at fokusere på (F. Hastrup 2014; Brichet & Hastrup, under udgivelse).

Den tredje reservation er, at vi faktisk ikke aktiverer feltarbejdet og feltmaterialet tilstrækkeligt, hvis vi reducerer tid til at handle om at forklare årsagssammenhænge; i felten kan alle mulige andre sammenhænge være i spil over tid – også sammenhænge, som netop problematiserer kausale og kronologisk funderede forklaringer (F. Hastrup 2013; Brichet, under udgivelse). For os er tidslinjen derfor ikke en given skala, der lægger sig kausalt *udenpå* vores materiale, men kan være en del af det feltmateriale, vi undersøger. Med andre ord er tid både materiale og (ressource for) analyse i en og samme bevægelse.

Vi vil altså mene, at tidslinjen ofte er et utilstrækkeligt analyseredskab til at tænke vores feltmateriale – og altså forskningsobjekt – videre med. At sigte mod en lineær kausal kronologi har i vores analyser vist sig at

være en underudnyttelse af den ressource, som tid og forskellige tidsligheder kan udgøre. Det betyder som sagt ikke, at antropologer ignorerer fortidige hændelser, men det betyder, at vores feltmateriale, som ofte også påkalder sig både tidslinjer og historiske forløb, kalder på en langt mere 'rodet' og integreret dialog og stritter i mange andre retninger, end hvad en ekstern lineær tidslinje kan rumme og bidrage med. Igen er det vores pointe, at blikket på materialet ikke står udenfor materialet selv og dets karakter af fortløbende samtale.

Hvad er forskningsobjektet?

Lad os nu se lidt nærmere på, hvad samtidsarkæologi får os til at tænke på. Er det anvendelse af klassiske arkæologiske metoder og analyser på nyere tids fænomener? Eller er det mon tænkt radikalt anderledes end 'forhistorisk arkæologi'? Er det antropologi med et arkæologisk twist – fx et godt og veludviklet blik for materiel kultur, som arkæologer netop er trænet i at tænke med og har et detaljeret begrebsapparat til at håndtere? Vi kender ikke svarene og glæder os til at læse faglige bud på, hvad samtidsarkæologi også er i dette tidsskriftnummer.

Et vigtigt led for denne diskussion forekommer os dog at være spørgsmålet om, hvordan vi forstår, hvad vores forskningsobjekt overhovedet er. En helt central præmis for vores argument er, at vores forskningsobjekt ikke er noget, der allerede på forhånd findes derude – en enhed, et objekt, en genstand, en periode, eller et sæt af data, som blot skal støves af eller graves ud. Det er tværtimod noget, som vi skaber, mens vi finder det og analyserer det, i lyset af de spørgsmål, der optager os og vores samtalepartnere i felten. Det vil sige, at vores forskellige fagligheder altså ikke i vores øjne er karakteriseret ved, at arkæologers forskningsobjekt fx er et gammelt potteskår, mens antropologers fx kan være en ny øldåse, og at samtidsarkæologer ved at se på nye ting således går antropologer i bedene (se også Bille & Sørensen 2012). Det er for os et mere grundlæggende spørgsmål om, hvordan vi overhovedet får øje på vores forskningsobjekter, skærer dem til med vores analytiske perspektiver og fremlægger dem som udvalgte objekter, der er produkter af særlige interesser, og som frembringer nye analyser. Måske kunne man sige, at selvom de to fagligheder med samtidsarkæologiens indpas begge beskæftiger sig med nutiden, kunne der alligevel være en forskel (i øvrigt også faginternt) på,

hvad analyserne retter sig imod – nemlig henholdsvis afdækning (af noget gammelt eller noget nyt – set fra nutiden) og nyskabelse (af noget endnu ikke fast etableret – ligeledes set fra nutiden). Denne formodede forskel, der muligvis er vores fordom, har vi dog til gode at få belyst ved læsning af dette nummer. Hvis vi ser lidt nærmere på, hvad ordet samtidsarkæologi sætter i gang i forhold til vores antropologi – med alle de forforståelser og indsigter, dette måtte rumme – kan vi måske kvalificere dette krydsfelt yderligere.

Samtidighed er ikke blot et interessant udgangspunkt, men også en nøgle i vores antropologiske analyser. Med det første led: *sam-* vidner ordet om tilstedeværelse af mere end én; det vidner om møder og om enheder, der relateres til hinanden, om samtale – fællesskaber som ikke behøver at være ligeværdige, homogene og/eller afsluttelige. Samtalen kan altså være mangeartet og begrænses og muliggøres af vores spørgsmål og det, vi bringer med og møder i felten og fortsat diskuterer med, når vi skriver vores tekster. Man kan sige, at arbejdet med antropologisk feltmateriale i det lys altid er en form for samtidig samtale om noget, hvis betydning endnu ikke er beslægtet, uanset hvornår og for den sags skyld også hvor del-elementer er formet, idet de af os bringes i relation til hinanden i et her og nu. Det er altså vores påstand, at vores forskningsobjekt er produkter af samtaler – i bred forstand og altså ikke begrænset til at være ord, men til også at rumme de møder, situationer, landskaber og materialer m.m., vi gennem feltarbejde engagerer os i. For os er forskningsobjekter således 'underdefinerede'; det vil sige, at de ikke 'er', inden vi går i gang med at engagere os i felten (Brichet & Hastrup, under udgivelse). Dette indebærer en ganske krævende åbenhed overfor stoffet fra antropologens side, men det umuliggør også forestillingen om, at man i udgangspunktet 'har' (eller er så uheldig ikke at have...) et spændende forskningsobjekt. Det er simpelthen og ganske kreativt op til antropologen at medskabe dette.

Antropologiske lag i landskabet

Så hvis vi antager, at vores objekter er uafsluttelige samtaler, der fører til nye samtaler, er det så overhovedet frugtbart at tale om før, nu og siden? Og i givet fald hvordan? Hvad hvis vi ikke er tilfredse med det metodekritiske argument om, at fortiden altid

allerede er medieret af nutiden, og at man derfor skal se på sit nutidige perspektiv som en art kildekritik, fordi fortiden må forstås som overstået og farvet af nutidens luner? Hvad sker der med vores analyser, hvis vi går mere radikalt til værks og påstår, at der kun findes et *nu* (som inkluderer fortid og fremtid – men ikke som eksterne enheder fx adskilte punkter på en tidslinje), som det tidspunkt, hvorfra alting kontinuerligt bliver til? Hvordan skal vi arbejde med sedimenter, stratificeringer og lag (eller skriftlige beretninger, dato-angivelser og historiske begivenheder), hvis alting bliver til gennem et nu? Disse spørgsmål vil vi prøve at besvare med konkret materiale genereret under vores feltarbejde og forskningsprojekt i og omkring nogle tidligere brunkulslejer i det midtjyske landskab (Hastrup & Brichet 2016; se evt. også forskningsgruppen: <http://anthropocene.au.dk/da/>).

I dette arbejde, som vi blandt andet har kvalificeret gennem en netop nedtaget museumsudstilling med titlen "Mild Apokalypse. Utæmmet liv i et dansk ruinlandskab" (2016) på Moesgaard Museum, er vi interesserede i ruinlandskaber (Blæsild & Beck 2016; von Essen 2016; Lyng 2016). Dette er altså det perspektiv, som vi anlægger på et tidligere minedrifts-område for at rejse spørgsmål om levn, henfald, ressourceudnyttelse, vækst, regenerering og livsduelighed. I udstillingen og i forskningsprojektet spørger vi, hvordan en menneskelig aktivitet som brunkulsudgravning aflejrer sig som et ruinlandskab, og hvordan disse aflejringer producerer særlige fortider. Hvad er det for et landskab, vi færdes i et par generationer efter, at udvindingen endeligt ophørte i år 1970, og hvordan aktiverer dette landskab fortidige hændelser?

Dette arbejde består i at undersøge, hvordan jagtpraksisser, etablering af rekreative områder, affaldshåndtering, landbrug, udbredelsen af skov og forskellige andre temaer, der har vist sig vigtige i området i dag, kan relateres til fx begivenheder for 15-20 millioner år siden, til et hedelandskab, engvanding, brunkulsudvinding og naturpleje på de efterladte udgravede sandtipper på flere måder end blot som kausalt forbundne punkter på en ekstern tidslinje. Lad os give et eksempel.

Det tidligere mineområde er nu et delvist fredet og rekreativt område, fordi brunkulsudgravningen har umuliggjort, at området udnyttes til landbrug eller skovbrug med industrielt maskineri. Et af højdepunkterne ifølge Naturstyrelsen er det såkaldte Mount Søby – et udsigtspunkt, der findes på toppen af det, der engang var et bjerg af affald losset af i det forladte område, men som nu er en næringsrig græsbevokset bakke. Vores tilgang kunne her være at undersøge, hvordan udsigtspunktet ikke blot findes nu, *fordi* der før fandtes et affaldsbjerg – altså en irreversibel kausal forbindelse. Vores ambition er at åbne felten op for også at undersøge, hvordan et udsigtspunkt skaber et specifikt affaldsbjerg med panoramiske kvaliteter. Hermed muliggør vi, at affaldsberget kan ses som andet end et produkt af ophobningen af skrald. Vi er med andre ord interesserede i at undersøge, hvordan affaldsberget toner frem på særlige måder ved fx at blive set gennem udsigtspunktet – og vice versa. Fra udsigtspunktet forbindes affaldsberget med opfattelser af smuk natur, statslig regulering af forurenede jorder, hjorte der græsser på den næringsrige jord, og ulve, som måske finder et let bytte i ly af det høje græs, blot for at nævne nogle af de forbindelser vi er stødt ind i

Hjorte i kartoffelmelsække.
Foto fra forfatternes udstilling
"Mild Apokalypse" på Moesgaard Museum.

og har draget mellem brunkulsgravning, affald og muligheder for liv. Vi prøver selvfølgelig ikke at sige, at affaldet ikke kom før udsigtspunktet, men vi argumenterer for, at kausale forbindelser produktivt bliver rodet rundt i vores feltarbejde og skaber andre kreative relationer end en kausal tidslinje.

En del af udstillingen bestod også i en arkæologisk udgravning i brunkulslejerne, forestået af arkæologer og arkæologistuderende, der netop var interesserede i samtidsarkæologi. Her kom lag af menneskelig aktivitet til syne under skovbunden. Mere eller mindre forvitrede brugs- og hverdagsgenstande dukkede op af jorden i det nu tilgroede område, der bare 50 år forinden havde lagret brunkul. I fragmentform peger genstandene på det industri- og forbrugersamfund, som blomstrede op i lyset af brunkulsudvindingen, og som ligeså hurtigt gik i sig selv igen, dog uden at slette sine spor. Hvor geologer i første omgang udså sig brunkulslejerne ved Søby på grund af den knap 20 millioner år gamle forekomst af fossilerede plantedele, var pejlemærket for den arkæologiske udgravning i 2015 menneskeskabte metalgenstande fundet med en metaldetektor. Nogle genstande endda med fare for giftige lækager, som når et delvist opløst batteri bliver blotlagt. På ikke så godt eller ondt går de menneskelige spor i forbindelse med landskabet og bliver til en historie om en allestedsnærværende art. Det bliver umuligt klart at afgøre, hvem og hvad, der hører hjemme i området eller forstyrrer det – lidt polemisk kan man spørge, om det overhovedet giver mening eksempelvis at se på brunkul uden at risikere batterisyre på hænderne? Den naturlige forekomst af brunkul ved Søby kan således forklare fundet af en flaskebund fra en øl i området i 2015, og øllen kan forklare nationens tørst efter brunkul i krisetider – på en måde, måske.

Menneskelige aktiviteters aftryk på økologi og landskab er massivt og strækker sig sine steder mange meter ned i undergrunden, der hvor de tillokkende brunkul ligger dybest, til i bogstavelig forstand mere overfladiske stoffer som nylonstrømper og ølkapsler. Uanset dybden i tid og rum, udpeger disse lag af liv en tid og et landskab, som ikke kan tænkes uden mennesker, og som derfor kan betegnes antropocæn efter det græske ord for menneske – *anthropos* (Crutzen & Stoermer 2000; Crutzen 2002; Steffen et al.

2007). Trafikken af varer, mennesker, værdier og ideer ind og ud af området har aflejret sig i brunkulslejerne, og de opgravede og efterladte genstande og projekter virker og samvirker der på måder, som de tidligere ejere og entreprenører næppe så for sig. Blandt andet har fortidens spor tiltrukket senere tiders forskere som muligheder for at undersøge en helt ny geologisk æra, som menneskeheden – måske uforvarende – selv har skabt (i større eller mindre skala) via udvindingen af fossile brændstoffer og det forbrugende samfund, vi har bygget ovenpå denne tørst efter energi.

Med vores antropologiske blik ville vi i udstillingen se på denne samtidsudgravning som en skabelse af en særlig samfundsmæssig situation. Som antropologer ønsker vi altså ikke at tidsfæste, hvornår fx den antropocæne æra kan siges at begynde, men at analysere og rejse nye spørgsmål om den sammenblanding af natur, kultur, geologi og menneskelig aktivitet, som et sådant landskab viser og frembringer i feltarbejdssituationer. Det spændende og vigtige ved det antropocæne er begrebets rettidige invitation til at tænke over kritiske dynamiske processer, der ikke har nogen nemme løsninger eller klare sondringer mellem mennesker og deres omgivelser. Situationer, hvor det er umuligt at afgøre, om et batteri eller en klump brunkul er det mest 'naturlige' fund, eller at adskille de to som uafhængige enheder, der kan plottes ind på en tidslinje med en klar årsagssammenhæng. De må så at sige ses gennem hinanden, fordi vi møder og forbinder dem i felten. I modsætning, forestiller vi os, til hvad (samtids-)arkæologer formentlig vil mene, er blotlægning af adskilte lag via 'udgravning' i vores specifikke antropologiske perspektiv en umulighed, fordi vi i stedet er optagede af på én gang at finde og skabe analytiske objekter – hvorfor der kun er endnu flere grunde til at grave i fortidige spor i landskabet og gerne sammen med arkæologer, der lægger trykket et andet sted.

Tak

Tak til redaktørerne for kommentarer og for invitationen til at skrive i dette nummer af Arkæologisk Forum. Også tak til Tim Flohr Sørensen for interessante forslag og overvejelser.

Litteraturliste

- Bille, Mikkel & Tim Flohr Sørensen 2012
Materialitet – En indføring i kultur, identitet og teknologi. Forlaget Samfundslitteratur.
- Blæsild, Marie & Line Beck 2016
'Mild Apokalypse' på Moesgaard Museum.
Interview i *Jordens Folk*, Årgang. 11, nr. 1-2, 2016.
- Brichet, Nathalia (under udgivelse)
Awkward Encounters in Heritage Work. An Anthropology of Common Ground. Matterring Press.
- Brichet, Nathalia & Frida Hastrup (under udgivelse)
Ethnography, Exhibition Practices and Undisciplined Encounters. The Generative Work of Amulets in London. I Peter Bjerregaard (red.): *Exhibitions as Research*. Routledge.
- Christiansen, Palle Ove 1983
Historie + antropologi = historisk antropologi?
Fortid og Nutid Vol. 30, Nr. 1, 1983, s. 1 – 18.
- Crutzen, P. J. & E. F. Stoermer 2000
The 'Anthropocene'.
Global Change Newsletter 41, s.17-18.
- Crutzen, Paul 2002
Geology of Mankind. *Nature*, Nr. 415, vol. 23.
- Essen, Sarah von 2016
Trodsigt landskab. *Weekendavisen* den 11. marts 2016.
- Hastrup, Frida 2013
Classifying the Tropics : Nature Makers in Deep Water.
Ethnologia Scandinavica, Vol. 2013, 2013, s. 30-46.
- Hastrup, Frida 2014
Analogue Analysis. Ethnography as Inventive Conversation.
Ethnologia Europaea. Journal of European Ethnology, Vol. 44, No. 2, 2014, s. 48-60.
- Hastrup, Frida & Nathalia Brichet 2016
Antropocæne monstre og vidundere. Kartofler, samarbejdsformer og globale forbindelser i et dansk ruinlandskab.
Tidsskriftet Kulturstudier, Nr. 1, 2016, s. 19-33.

- Hastrup, Kirsten 1985
Culture and History in Medieval Iceland.
Oxford: Clarendon Press.
- Lien, Marianne 2015
Becoming Salmon. Aquaculture and the Domestication of a Fish. University of California Press.
- Lyng From, Jens 2016
Formet af jagten på brunt guld.
Anmeldelse i *Århus Stiftstidende* den 4. februar 2016.
- Miller, Daniel 1987
Material Culture and Mass Consumption.
Oxford: Basil Blackwell.
- Steffen, Will; Paul J. Crutzen, & John R. McNeill 2007
The Anthropocene: Are Humans Now Overwhelming the Great Forces of Nature?
Ambio, Vol. 36, No. 8 (Dec., 2007), s. 614-621.
- Sahlins, Marshall 1985
Islands of History. Chicago: University of Chicago Press.
- Verran, Helen 2001
Science and an African Logic.
Chicago: University of Chicago Press.
- Wolf, Eric 1982
Europe and the People Without History.
Berkeley: University of California Press.

Om forfatterne

Nathalia Brichet er postdoc ved forskningsprojekterne *Aarhus University Research on the Anthropocene* (AURA) ved Institut for Kultur og Samfund, Århus Universitet og *Natural Goods? Processing Raw Materials in Global Times* ved Saxo-Instituttet, Københavns Universitet.

Frida Hastrup er lektor i etnologi ved Saxo-Instituttet, Københavns Universitet. Hun er leder af forskningsprojektet *Natural Goods? Processing Raw Materials in Global Times* om forarbejdning af naturressourcer, støttet af Det Frie Forskningsråds Sapere Aude program.

*Fagfællebedømt artikel

Arkæologisk Forum er et fagligt tidsskrift der søger at sætte det arkæologiske fag ind i en større sammenhæng – både videnskabeligt og samfundsmæssigt. Her kan både arkæologisk faglige og fagpolitiske emner behandles og debatteres.

Skriv til Arkæologisk Forum:

Arkæologisk Forum modtager gerne bidrag. Kontakt redaktionen, og få råd og vink om indhold, læsere, formaliteter, deadlines m.v.

Fagfællebedømmelse:

Generelt bliver tekster i Arkæologisk Forum fagfællebedømt. Fagfællebedømte artikler er markeret med en stjerne (*) ved forfatternavnet.

Kontakt:

redaktion@archaeology.dk
www.archaeology.dk

© Forfatterne og Arkæologisk Forum.

Artikler, indlæg og billeder må ikke mangfoldiggøres i nogen form uden skriftlig tilladelse fra redaktionen.

Redaktion:

Mette Palm (ansv. redaktør)
Jette Rostock
Bo Jensen
Anna Beck
Ole Thirup Kastholm
Signe Lützau Pedersen
Morten Ravn
Susanne Klausholm Dolleris
Marie Lenander

Udgiver:

Foreningen af Fagarkæologer – FaF

Forsidebillede: Clash of times –
rundkørselsdysse, Ørslev.

Foto: Birgitte Fløe Jensen©

Tryk og oplag:

Museum Vestsjælland trykker 250 stk.

Arkæologisk Forum udkommer:

maj og november

Abonnement og løssalg private:

165,- kr. årligt (2 numre)

82,50 kr. pr. nummer

ISSN 1399-5545

Foreningen af
Fagarkæologer
faf@archaeology.dk
www.archaeology.dk

Nr. 35
2016

Arkæologisk Forum